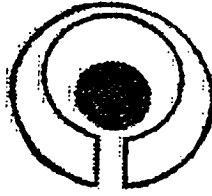
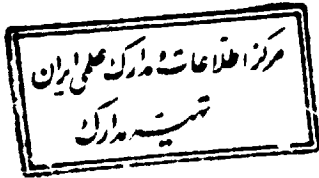

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۳۴۹۸۲

۱۳۸۰ / ۴ / ۲۰

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

بیان نامه :

دوره کارشناسی ارشد مدیریت توانبخشی

عنوان :

بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی ورزشکاران معلول جسمی موفق شهر تهران
در ورزشهای انفرادی از دیدگاه آنان

پژوهشگر :

علی حسین معین نعمتی

012269

استاد راهنما :

دکتر محمد کمالی

اساتید مشاور :

یحیی سخنگویی   مسعود کریملو

زمستان ۱۳۷۹

۳۴۹۸۳

تقدیم به :

پدر بزرگوار و زحمتکش و مادر فداکار و دلسوزم

و

تمام انسانهای پاک طینت و خدمتگزار بخصوص

ارائه دهندگان خدمت به محرومین و معلولین عزیز

و

همسرم که همیشه یاریگر و همراهم بوده است.

تقدیر و تشکر:

سپاس خداوند را که توفیق دانشجویی به من عطا نمود. با تمسک به آیه شریفه «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» بر خود واجب و مرض می دانم از سروران و عزیزانی که مرا در کلیه مراحل اجرای پژوهش یاری نمودند تشکر و قدردانی نمایم. به خصوص از جناب آقای دکتر محمد کمالی که از ابتدای راه و مراحل مختلف پژوهش راهنمائیهای ارزنده ایشان چراغ راهم بود.

همچنین از عنایت گام به گام جناب آقای فیزیوتراپیست یحیی سخنگوی و جناب آقای مسعود کریملو که توفیق مشاورت خویش را بر من ارزانی داشتند نهایت قدردانی و تشکر را دارم.

ضروری است که از زحمات جناب آقای دکتر منوچهر محسنی مدیر گروه محترم مدیریت توانبخشی و جناب آقای دکتر مجید میرخانی که در طول دوران تحصیل همواره پشتیبان و یاور دانشجویان بوده اند نهایت تشکر و قدردانی را داشته باشم. از همکاری صمیمانه مسئولین و کارکنان و مربیان فدراسیون ورزشهای جانبازان و معلولین و هیئت جانبازان استان تهران که مرا در انجام این تحقیق یاری نمودند صمیمانه سپاسگزارم.

و در پایان از همسرم که با صبر و شکیبایی کمک فراوان در اجرای این پژوهش نموده است صمیمانه تشکر می نمایم.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: روش و ابزار تحقیق ۱

۱-۱- مقدمه ۲

۱-۲- بیان مسئله ۴

۱-۳- اهمیت مسئله ۵

۱-۴- اهداف پژوهش ۷

۱-۵- سؤالات تحقیق ۷

۱-۶- روش تحقیق ۸

۱-۷- روشهای آماری تجزیه و تحلیل داده‌ها ۹

۱-۸- محدودیتهای تحقیق ۱۰

۱-۹- ارگانها و سازمانهاییکه از نتایج تحقیق استفاده خواهند کرد ۱۰

۱-۱۰- تعاریف علمی و عملیاتی ۱۱

فصل دوم: ادبیات موضوع ۱۵

۲-۱- مقدمه ۱۶

۲-۲- اهمیت ورزش برای معلولین ۲۳

۲-۳- تربیت بدنی ویژه ۲۵

۲-۴- ویژگیهای مربی و برنامه‌ریزیهای آموزشی ورزش معلولین: ۳۲

۲-۵- اهداف برنامه ویژه ورزش معلولین: ۳۴

۲-۶- کلاس‌بندی پزشکی رشته‌های ورزشی جانبازان و معلولین ۳۹

۲-۷- تحقیقات انجام شده در داخل و خارج از کشور: ۵۳

فصل سوم: تجزیه و تحلیل آماری اطلاعات ۶۲

۳-۱- مقدمه ۶۳

جداول تحقیق ۶۴

۳-۲- نتایج و یافته‌ها: ۸۸

نمودارهای تحقیق:

فصل چهارم: بحث و پیشنهادات ۹۲

۴-۱- مقدمه: ۹۳

۴-۲- بحث و بررسی نقش و تأثیر عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی از

دیدگاه نمونه‌های تحقیق ۹۳

۴-۳- موانع و مشکلات موجود در راه انجام فعالیت‌های ورزشی و کسب موفقیت: ۹۷

۴-۴- دستیابی به نظرات ورزشکاران معلول دربارهٔ انگیزهٔ فعالیت ورزشی: ۹۸

۴-۵- پیشنهادات پژوهشی: ۱۰۲

۴-۶- پیشنهادات کاربردی: ۱۰۳

۴-۷- خلاصه و نتیجه‌گیری: ۱۰۵

فصل پنجم: منابع و ضمائم

چکیده "ABSTRACT"

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشکاران معلول جسمی موفق در ورزشهای انفرادی از دیدگاه آنان انجام شده است. جامعه آماری شامل کلیه معلولین جسمی ورزشکار موفق (دارای مقام های اول تا سوم مسابقات کشوری) در شهر تهران بوده، تعداد نمونه ۷۲ نفر بودند روش نمونه گیری سرشماری بوده است. ابزار تحقیق پرسشنامه بوده که سوالات تماماً از نوع سوالات بسته می باشد با توجه به موضوع پژوهش و اهداف تعیین شده در این تحقیق از روش پیمایشی^۱ که روشی توصیفی - تحلیلی است استفاده شده است. در این تحقیق از روشهای آمار توصیفی شامل جداول و نمودارها بعلاوه جداول دو بعدی و آزمون کای دو استفاده شده است. نتایج بدست آمده از تحقیق عبارتند از:

- ۱- براساس نظر سنجی از نمونه ها نقش خانواده، اطرافیان و خود ورزشکار در کسب موفقیت ورزشی قابل ملاحظه بوده درحالی که نقش رسانه های گروهی و برنامه ریزیهای دست اندرکاران ورزش معلولین از دیدگاه ایشان کم بوده است در ضمن داشتن فعالیت ورزشی قبل از معلولیت در موفقیت ورزشی مثبت ارزیابی گردیده است.

« فصل اول »

(گستره علمی پژوهش)

روش و ابزار تحقیق

۱-۱- مقدمه

طی دو دهه گذشته مفهوم واژه Main Streaming یا Integration به معنای قرار گرفتن معلولین در شرایط عادی جامعه به واقعیت پیوسته است. از زمان فوق به بعد معلولین دیگر به عنوان قشری از جامعه مطرح نیستند بلکه جزئی از کل اجتماع می‌باشند. معلولیت به دنبال خود پاره‌ای دگرگونی‌های آناتومیکی و فیزیولوژیکی ایجاد کرده که در یک مقطع زمانی فرد بیمار به حساب می‌آید، ولی بعد از دوره درمان کلینیکی، فرد علیرغم داشتن نقص یا ضایعه، زندگی طبیعی برای او باید پیش‌بینی شود. این شرایط نو مفهوم زندگی جدید است و باید جهت ورود به این دوره از زندگی آموزش و آگاهی کافی به فرد دارای معلولیت داده شود. البته لازم به تذکر است که جوامع جهانی و بین‌المللی همواره دنبال راهی جهت تعاریف جدید معلولیت می‌باشند و هدف ایشان کاستن هرچه بیشتر بار منفی کلمه معلول و بالا بردن نگرش مثبت و ظرفیت پذیرش این افراد از طرف جامعه می‌باشد. چنانکه طی طبقه‌بندی جدید^۱ "ICIDH-2" دیدگاه تازه‌ای را دربارهٔ نقص^۲ ناتوانی^۳ و معلولیت^۴ بیان می‌نماید. در طول تاریخ تعداد زیادی از انسانها در اثر حوادث مختلف دچار معلولیت شده‌اند و هرگاه در مقطعی از زمان آتش جنگ جامعه‌ای را دربر بگیرد تعداد این افراد فزونتر می‌گردد. در کشور ما نیز به دلیل جنگ هشت ساله‌ای که از طریق دشمنان بر ملت و مملکت تحمیل گردید، شاهد آن هستیم که تعداد قابل توجهی از فرزندان برومند این آب و خاک به صورت معلول در جامعه حضور پیدا

1- ICIDH2: International Classification of Impai-ment, Disability and Handicapped

2- Impairment

3- Disability

4- Handicapped

می‌کنند. معلولین بمانند انسانهای دیگر حق حیات دارند و به دلیل اینکه اساس ادامه زندگی فعال و بقاء اقتصادی، سیاسی و علمی و معنوی اجتماع، تحرک و لازمه تحرک انسانها سلامت اندامهاست، بنابراین ورزش یکی از راههای کسب سلامتی و بالا بردن قابلیت‌های جسمانی است. در این رساله به ورزش به عنوان یک عامل ضروری در زندگی معلولین پرداخته‌ایم. ورزش از جمله اقداماتی است که فرد را برای بازگشت به زندگی عادی یاری می‌رساند. در جهان امروز ورزش برای معلولین به اندازه درمان مورد توجه قرار می‌گیرد و فعالیت‌های ورزشی عمومی و اختصاصی به عنوان اقدامی برای بالا بردن سطح آمادگی جسمانی آنان بکار می‌رود. ورزش نیروی محرکه‌ای است که ورزشکاران برای رسیدن به حداکثر توان فیزیولوژیکی از آن بهره می‌برد. آینده ورزش برای معلولین نه تنها در گروه تحقیقات و پیشرفتهای تکنولوژی است بلکه منوط به توسعه ورزشهای اختصاصی نوین و گسترش جوامع جهانی و ورزشی می‌باشد. به طور کلی از آنجا که هدف تحقیق و پژوهش آشکار ساختن و افعیات پنهان و یا ارزشها در زندگی انسان است، با چنین نگرشی تحقیق و پژوهش در زمینه ابعاد مختلف زندگی معلولین به عنوان امری لازم و اجتناب‌ناپذیر نمود پیدا می‌کند. امروزه پرداختن به ورزش معلولین توسعه زیادی یافته بطوریکه برگزاری مسابقات مختلف در سطوح جهانی و المپیک توجه جامعه بین‌المللی را به این قشر بیش از پیش نشان می‌دهد. این امیدواری وجود دارد که با تحقیق حاضر بتوان گامی هرچند ناچیز در راه بهتر شدن زندگی معلولین عزیز که بخش وسیعی از جامعه ما را تشکیل می‌دهند، برداشت. (۴)

۲-۱- بیان مسئله

دنیای امروز به این واقعیت پی برده است که معلولین جسمی در صورت بهره‌گیری از درمانها و آموزشهای ویژه می‌توانند با حضور در جامعه همچون افراد عادی دارای شغل باشند، تفریح کنند و زندگی سالم و طبیعی داشته باشند. (۴)

ورزش بعنوان یکی از ابزارهای مهم و کارآمد در زمینه توانبخشی اجتماعی معلولین به‌شمار می‌رود. به عبارت دیگر ادامه توانبخشی در قالب ورزش محقق می‌شود. تحقیق حاضر که هدف آن بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشکاران معلول جسمی حرکتی موفق (اعم از معلولین جنگی و غیر جنگی) در ورزشهای انفرادی است، سعی در شناخت علمی و بیان دقیق فاکتورهای موجود در این زمینه جهت ارتقاء سطح کمی و کیفی فعالیت‌های ورزشی این قشر عزیز جامعه داشته تا در تداوم این راه شاهد پویایی هرچه بیشتر ورزشکاران معلول و همچنین تقویت نقاط مثبت و اصلاح نواقص و معایب ممکن در این رابطه باشیم. بعلاوه بررسی عوامل موجود می‌تواند در برنامه‌ریزیهای مسئولان ذیربط در حوزه توانبخشی بسیار مؤثر باشد.

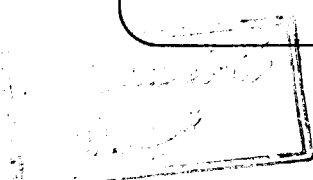
طی تعریف علمی موفقیت به درجه‌ای از کارایی اطلاق می‌شود که فرد به فراخور تواناییهایش به رضایت ناشی از پیشرفت‌هایش رسیده باشد (۱۲). در تحقیق موردنظر افراد معلول ورزشکاریکه قادر به کسب مقام یا مدال اول تا سوم در سطح مسابقات ورزشی کشوری، جهانی و یا المپیک شده‌اند موفق هستند.

۳-۱- اهمیت مسئله

اگر ورزش در جوامع انسانی قادر به تأمین سلامتی، نشاط، روح جوانمردی و ایثار در انسانهاست و ورزشکاران عادی حق دارند که در مسابقات ورزشی شرکت کرده و توانائیهای خود را ابزار نمایند، بطریق اولی این فرصت و امکان برای افراد معلول نیز باید فراهم گردد. چه بسا اهمیت ورزش برای معلولین بیشتر بوده زیرا مشوق بازگشت به گذشته و یا زداینده آثار و ضربه‌های ناشی از معلولیت است و زمینه‌ای را برای کاهش افسردگیها و تأثرات معلولین ایجاد می‌کند.

اهمیت ورزشی در وهله اول برای همه افراد جامعه مطرح است و طبق اصل تساوی ورزش در ارتباط با معلولین و دادن فرصتهای برابر به آنها، بدیهی است یکی از راهها و اقدامات بجا و مفید توانبخشی اجتماعی معلولین، پرداختن به ورزش و برنامه‌های تربیت بدنی است. امروز امکانات وسیع و فعالیت‌های گسترده‌ای در سطح کشورها و سازمانهای بین‌المللی در راه ورزش معلولین به خدمت گرفته شده‌اند و همواره شاهد برنامه‌ها و تلاشهای زیادی در انجام رقابتهای ورزشی برای معلولین و برگزاری مسابقات متعدد می‌باشیم. لذا شناخت عوامل تأثیرگذار بر موفقیت در این میادین به‌عنوان اصلی با اهمیت و ضروری است و جذب معلولین به ورزش از طریق عوامل مثبت موجب بسط آن حتی در سطح ورزش قهرمانی است.

تربیت بدنی و ورزش بخش مهمی از برنامه‌های تعلیم و تربیت انسان را شامل می‌شود که از طریق حرکت و ورزش جریان رشد و تکامل در تمام ابعاد وجودی انسان را تسهیل و هم‌آهنگ کرده و باعث شکوفایی و تکوین استعدادهای مطلوب و

خدادادی انسانی می‌شود. با توجه به اصل "آموزش برای همه" باید فرصتهای لازم جهت پرورش استعدادهای اقشار مختلف در نظام آموزشی فراهم گردد (۱۸). از طرفی با توجه به اهمیت تعلیم و تربیت برای معلولین جسمی در جوامع مختلف و بویژه افزایش تعداد معلولین در کشور ما به علت وجود جنگ تحمیلی و تأکید دست‌اندرکاران نظام در جهت رشد و توسعه برنامه‌های تربیتی و فرهنگی، کوشش در جهت شناخت مسائل و مشکلات معلولین در زمینه ورزش و چگونگی برنامه‌های تمرینی جهت بهبود نسبی این عزیزان انجام تحقیقات در این راستا امری ضروری و لازم است. کارشناسان و متخصصین امر اهمیت سودمند فعالیت‌های ورزشی، تفریحی و سطوح مختلف مسابقات ورزشی شرکت کرده و به رقابت بپردازند در بیشتر مواقع افراد معلول توانایی شرکت و رقابت در گروه‌های همسان خود در مسابقات ورزشی و تفریحات سالم را دارند. تمایل معلولین به شرکت در فعالیت‌های ورزشی و مسابقات و افزایش روزافزون این علاقه که در نهایت ضمن ایجاد رضایت خاطر و روحیه شاد و سالم بین این افراد، موجب خلق افتخارات ملی و کسب مدال و عنوانهای بین‌المللی برای کشور نیز می‌شوند. بنابراین به دلیل آنکه یکی از اهداف مهم توانبخشی افراد معلول رشد و توسعه برنامه‌های فرهنگی و آموزشی و از جمله ورزش می‌باشد. لذا شناخت و تبیین عوامل مؤثر و دخالت‌کننده در موفقیت ورزشکاران معلول اهمیت موضوع تحقیق حاضر را بیان می‌کند. امید است نتایج حاصل از این پژوهش جهت استفاده مربیان، دست‌اندرکاران و برنامه‌ریزان ورزش معلولین مفید واقع گردد.

۴-۱- اهداف پژوهش

۴-۱-۱- هدف کلی

بررسی و تعیین عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی از دیدگاه ورزشکاران

معلول موفق

۴-۱-۲- اهداف جزئی

۱- تعیین ویژگیهای جمعیت شناسی جامعه مورد بررسی.

۲- تبیین نظرات معلولین ورزشکار موفق درخصوص عوامل مؤثر در

موفقیت ورزشی

۳- شناخت و توصیف موانع موجود در راه تمرینات ورزشی.

۴- دستیابی به نظرات ورزشکاران معلول موفق درباره انگیزه فعالیت

ورزشی.

۵- بررسی روابط بین عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی از دیدگاه آزمودنی‌ها

با نحوه معلولیت و همچنین سطح مقام کشوری.

۵-۱- سوالات تحقیق

۱- تجهیزات و امکانات ورزشی تا چه اندازه در موفقیت ورزشی مؤثر است؟

۲- داشتن مربی تا چه اندازه در موفقیت ورزشی مؤثر است؟

۳- نقش خود فرد تا چه اندازه در موفقیت ورزشی مؤثر است؟

۴- نقش رسانه‌های گروهی تا چه اندازه در موفقیت ورزشی مؤثر است؟

۵- نقش خانواده تا چه اندازه در موفقیت ورزشی مؤثر است؟

۶- نقش اطرافیان و دوستان تا چه اندازه در موفقیت ورزشی مؤثر است؟

۷- نقش برنامه‌ریزی و سیاستهای سازمانی تا چه اندازه در موفقیت

ورزشی مؤثر است؟

۸- آیا معلولین جنگی (جانبازان). نسبت به معلولین غیر جنگی موفق‌ترند؟

۶-۱- روش تحقیق

باتوجه به موضوع پژوهش و اهداف تعیین شده در این تحقیق از روش

پیمایشی^۱ استفاده شده که توصیفی - تحلیلی است.

۶-۱-۱- جامعه پژوهش (تحقیق)

جامعه این تحقیق شامل کلیه معلولین جسمی و ورزشکار موفق (که براساس

تعیین محقق کسانی که دارای مقامهای اول تا سوم مسابقات استانی، کشوری و یا

جهانی هستند) در شهر تهران بوده که لیست آنها از فدراسیون ورزشهای جانبازان

و معلولین (هیئت استان تهران) طی نامه رسمی آن دفتر تهیه شده و پیوست

می‌باشد. ویژگی آزمودنیها در این تحقیق عبارت است از افراد معلول ورزشکاریکه

دارای ضایعه نخاعی، قطع عضو، فلج اطفال، همی‌پلژی (فلج نیمه بدن)، فلج مغزی،

ناراحتیهای فلج‌کننده عضلانی و سایر موارد عضوی هستند.